

«معالم المدرستین»؛ بازبینی حقایق و اندیشه‌های دو مکتب شیعه و سنی

علامه عسکری معتقد بود که بعد از رحلت پیامبر اکرم(ص) دو خط فکری در جامعه اسلامی باز شد و هرچه هم زمان می‌گذشت، آثار، اندیشه‌ها و دستاوردهای این دو خط فکری بیشتر بروز و ظهور پیدا می‌کرد و کتاب «معالم المدرستین» بازنگری این دو مکتب بود.

علامه عسکری معتقد بود که بعد از رحلت پیامبر اکرم(ص) دو خط فکری در جامعه اسلامی باز شد و هرچه هم زمان می‌گذشت، آثار، اندیشه‌ها و دستاوردهای این دو خط فکری بیشتر بروز و ظهور پیدا می‌کرد و کتاب «معالم المدرستین» بازنگری این دو مکتب بود.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، مجید معارف، استاد دانشگاه تهران در نشست «171#& بررسی کتاب معالم المدرستین» که با همکاری مؤسسه علمی - فرهنگی علامه عسکری در خبرگزاری ایکنا برگزار شد، اظهار کرد: یکی از اصطلاحاتی که علامه عسکری در زمان ما طرح کرده و جا انداختند، اصطلاح «171#&المدرستین» است. این واژه، تثنیه و به معنای دو مدرسه است و مراد علامه از این اصطلاح، دو مکتب و دو خط فکری است که یکی، خط فکری اهل بیت(ع) و دیگری خط فکری خلافت است.

وی افزود: علامه معتقد بود که بعد از رحلت پیامبر اکرم(ص) دو خط فکری در جامعه اسلامی باز شد و هرچه هم زمان می‌گذشت، آثار، اندیشه‌ها و دستاوردهای این دو خط فکری بیشتر بروز و ظهور پیدا می‌کرد. عبارت «171#&معالم المدرستین» یعنی حقایق و اندیشه‌های دو مکتب شیعه و سنی.

استاد دانشگاه تهران ادامه داد: این اصطلاح جزء اصطلاحاتی است که علامه عسکری ابداع کرد. کتاب دیگر علامه «171#&القرآن الکریم و روایات المدرستین» نام دارد که یک دوره شناخت قرآن کریم در پرتو روایات شیعه و سنی است.

وی با بیان این که در کتاب «171#&معالم المدرستین» یک دوره بینش کلی شیعه و سنی در مسائل اسلامی آمده است، تأکید کرد: در این کتاب مقایسه تطبیقی صورت گرفته است. البته این بینش در ارتباط با تمام مسائل نیست؛ یعنی در برخی مسائل به طور مفصل و در برخی مسائل مختصرتر است.

معارف اضافه کرد: علامه عسکری در این کتاب در دو حیطه کار کرده است؛ یکی این که منابع شناخت اسلام را از نگاه شیعه و اهل سنت معرفی و اعتبارسنجی کرده است. یکی از منابع اسلام، قرآن است. یکی دیگر از منابع، سنت پیامبر اکرم(ص) است. منبع دیگر، سیره و روایات اهل بیت(ع) است - اگر شیعه باشید - و اگر اهل سنت باشید، منبع دیگر، اجتهادات اهل سنت و فقهی که از بستر فکری آنان تولید می‌شود.

وی با بیان این که علامه عسکری میزان حجیت و کارکرد هر منبع را در این بخش از کتاب خود روشن می‌کند، گفت: علامه برخی از مسائل اسلامی را در پرتو این منابع به بحث می‌گذارد. به عنوان نمونه، مسئله «171#&امامت» یکی از این مسائل است که البته از اختلافات مهم شیعه و اهل سنت نیز همین مسئله امامت و رهبری بعد از رحلت پیامبر اکرم(ص) است.

استاد دانشگاه تهران تصریح کرد: اگر ما بخواهیم برای این کتاب، تعیین جنس کنیم که با کدام یک از علوم اسلامی سنخیت پیدا می‌کند و بحث‌هایش شکل گرفته، جوابش این است که این کتاب، یک کتاب کلامی است. علم کلام، علمی است که عقاید اسلامی با توجه به آیات و روایات مورد بررسی قرار می‌گیرد.

وی در ادامه با اشاره به نظریه «171#&صرفه» عنوان کرد: این نظریه بر این اساس است که به مجرد این که شخصی تصمیم می‌گیرد

تا مثل قرآن را بیاورد و بنویسد، خداوند متعال در ذهن او تصرف می‌کند و انگیزه او از انجام دادن این کار را می‌گیرد یا این که دانش او برای انجام دادن این کار را از او می‌گیرد.

معارف تصریح کرد: نظریه صرفه که در باب اعجاز قرآن مطرح می‌شود، قبل از این که نقش را در اعجاز قرآن، متوجه فصاحت و بلاغت قرآن کریم کند، متوجه اراده خداوند می‌کند؛ یعنی این خداوند است که در ذهن شخصی که می‌خواهد با قرآن معارضه کند، تصرف می‌کند.

استاد دانشگاه تهران با بیان این که نظریه صرفه، نظریه باطلی است، گفت: دانشمندان علوم قرآنی و تفسیر با ادله مختلفی این نظریه را مردود دانسته‌اند، ولی مشهور است که سیدمرتضی(ره) که از دانشمندان بزرگ شیعه است و در قرن 5 هجری می‌زیسته، معتقد به نظریه صرفه بوده است.

معارف ادامه داد: محضر علامه عسکری بوم و به مناسبتی از اعجاز قرآن و وجوه آن بحث شد و این مسئله طرح شد که آیا حقیقتاً سیدمرتضی(ره) معتقد به نظریه صرفه بوده است؟ علامه تا مسئله را شنید و خواست بحث کند و پاسخ دهد، ناگهان مکث کرد و به من گفت: معارف، یک فاتحه‌ای به روح سیدمرتضی(ره) بخوانیم و بعد درباره نظریه‌اش بحث کنیم.

وی با بیان این که این مطلب، اکرام و تواضع علامه عسکری نسبت به پیشینیان و مفاخر ما را نشان می‌دهد، تأکید کرد: حتی آن موقعی که علامه می‌خواهد نظریه‌ای را از یک دانشمند قدیمی که از بزرگان و مفاخر ماست، نقد کند، ابتدا به او احترام می‌کند و می‌گوید: ابتدا برای او فاتحه‌ای بخوانیم و بعد نظریه‌اش را بررسی کنیم.

استاد دانشگاه تهران اظهار کرد: ما مسائل از این دست را در مکتب علامه عسکری می‌دیدیم و جذب می‌شدیم. این روحیه علامه نشان‌دهنده خودساخته بودن ایشان است. انسان حتی در مقام نقد نیز نباید از حیطة احترام خارج شود.

وی تصریح کرد: این روحیه است که به انسان جاودانگی می‌دهد. غرور علمی، انسان را نابود می‌کند ولی تواضع و احترام به انسان جاودانگی می‌دهد، قرآن کریم هم می‌فرماید: [#171& مَا عِنْدَكُمْ يَنْقَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ](#)؛ آنچه پیش شماست تمام می‌شود و آنچه پیش خداست پایدار است».